

Poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe

Akcioni plan za uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava Evropske unije u Crnoj Gori

Godišnji izvještaj za 2021. godinu

Uvod

Pregovaračko poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe obuhvata pravila o sopstvenim sredstvima koja predstavljaju finansijske prihode budžeta Evropske unije. Od prvog dana članstva Crna Gora će uplaćivati potrebne doprinose u zajednički budžet Evropske unije čime će steći mogućnost da koristi određeni iznos rashoda Unije iz Kohezijskog fonda i strukturnih fondova.

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji u Briselu u decembru 2014. godine otvorila pregovore o pristupanju u poglavlju 33, a do pristupanja u obavezi je, što je definisano i mjerilom za zatvaranje poglavlja, da uspostavi koordinacionu strukturu i pravila za sprovođenje kako bi se obezbijedilo ispravno izračunavanje, naplata, predviđanje, isplata i kontrola sopstvenih resursa i izvještavanje EU o sprovođenju pravila o sopstvenim sredstvima.

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26. jula 2018. godine razmotrila Informaciju o planu ispunjenja završnog mjerila za privremeno zatvaranje pregovora u u pregovaračkom poglavlju 33 – Finansijske i budžetske odredbe i zadužila Ministarstvo finansija da u I kvartalu 2019. godine pripremi i Vladi dostavi revidirani Akcioni plan za uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava Evropske Unije u Crnoj Gori, sa definisanim obavezama institucija nosioca aktivnosti za ispunjavanje mjera.

Vlada Crne Gore, na sjednici od 4. aprila 2019. godine usvojila je Informaciju o ispunjavanju obaveza definisanih kroz pregovaračko poglavlje 33 – Finansijske i budžetske odredbe, kao i Revidirani Akcioni plan za uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava Evropske unije u Crnoj Gori sa definisanim obavezama institucija nosioca aktivnosti za ispunjavanje mjera iz Akcionog plana. Vlada je istim zaključkom zadužila Ministarstvo finansija da o realizaciji Akcionog plana godišnje izvještava Vladu Crne Gore.

U skladu sa regulativom Evropske unije, postoje 4 vrste sopstvenih sredstava:

- Tradicionalna sopstvena sredstva, koja uglavnom obuhvataju carine na uvoz u EU. Od 1. januara 2021. godine zemlje zadržavaju 25% naplaćenih dažbina za pokrivanje troškova naplate.
- Sopstvena sredstva po osnovu poreza na dodatu vrednost (PDV). Stopa od 0,3% primjenjuje se na usklađenu osnovicu PDV-a svake zemlje EU, koja je ograničena na 50% njenog bruto nacionalnog dohotka (BND), a prihod se prenosi u EU.
- Sopstvena sredstva po osnovu BND-a. Svaka zemlja članica prenosi EU jedinstveni procenat svog BND. Procenat se prilagođava tako da ukupni prihod odgovara ugovorenom nivou plaćanja. Ovo je najveći izvor prihoda EU.

- Od 1. januara 2021. godine doprinos zemalja EU na osnovu količine nerekiciranog otpada od plastične ambalaže predstavlja novi sopstveni resurs EU.

Akcionim planom za ispunjenje završnog mjerila predviđene su aktivnosti koje se odnose na: uspostavljanje opštih administrativnih uslova u oblasti sopstvenih sredstava, upravljanje tradicionalnim sopstvenim sredstvima, upravljanje sopstvenim sredstvima po osnovu poreza na dodatu vrijednost i upravljanje sopstvenim sredstvima na osnovu bruto nacionalnog dohotka. Shodno definisanim aktivnostima u cilju ispunjenja mjera, po poglavljima podijeljene su obaveze institucija nosioca aktivnosti.

Obaveze na uspostavljanju informacionog sistema i procedura za vođenje računa, uspostavljanje sistema izvještavanja u vezi tradicionalnih sopstvenih sredstava, usklađivanje sistema otpisa carinskog duga i usklađivanje sistema administrativne saradnje u području naplate poreza i drugih davanja je u nadležnosti Ministarstva finansija i Uprave carina¹ (Uprave prihoda i carina).

Aktivnosti izračunavanja prosječne ponderisane stope PDV-a, pozitivnih i negativnih kompenzacija, izrada simulacije izvještaja o osnovici za sopstvena sredstva od PDV-a i usklađivanje Zakona o porezu na dodatu vrijednost sa pravnom tekovinom Evropske unije je u nadležnosti Direktorata za poreski i carinski sistem, Poreske uprave (Uprave prihoda i carina)² i Uprave za statistiku.

Aktivnosti na usklađivanju BDP i BND su u nadležnost Uprave za statistiku, dok su aktivnosti na usklađivanju zakonodavstva u tom dijelu sa pravnom tekovinom EU u nadležnosti Ministarstva finansija.

Na osnovu ključnih nalaza Izvještaja o Crnoj Gori za 2021. godinu, Crna Gora ima određeni nivo spremnosti u pogledu finansijskih i budžetskih odredbi EU. Određeni napredak je postignut u okviru ovog poglavlja tokom perioda izveštavanja, kako u koordinaciji i upravljanju sopstvenim resursima, tako i u osnovnim oblastima politike koje utiču na ispravnu primjenu sistema sopstvenih sredstava. Međutim, preporuke iz 2020. godine ostaju uglavnom važeće. U narednom periodu Crna Gora bi svoje napore trebalo da fokusira na:

- daljem uspostavljanju institucionalnog okvira i pravila upravljanja za sistem sopstvenih sredstava;
- daljem usklađivanju pravne osnove za osnovne oblasti politike koje utiču na ispravnu primjenu sistema sopstvenih resursa: oporezivanje (PDV), carinska unija, finansijska kontrola i statistika;

¹ U skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave (Sl list Crne Gore broj 041/21, 049/22, 052/22) Uprava prihoda i carina

² U skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave (Sl list Crne Gore broj 041/21, 049/22, 052/22) Uprava prihoda i carina

- obezbjeđivanju adekvatnih kapaciteta u Direkciji za koordinaciju i upravljanje resursima EU i svim institucijama uključenim u sistem sopstvenih sredstava, kao realizaciji Akcionog plana sistema sopstvenih sredstava EU u zadatim rokovima.

U cilju sprovođenja navedenih preporuka Vlada Crne Gore je usvojila Mapu puta za rješavanje završnih mjerila za privremeno zatvaranje pregovora u pregovaračkom poglavlju 33 – Finansijske i budžetske odredbe kojima se definišu aktivnosti na način koji će ispuniti zahtjeve EU u ovom poglavlju.

Takođe, Vlada Crne Gore usvojila je u decembru 2021. godine Akcioni plan za rješavanje ključnih preporuka iz Izvještaja EK Crna Gora 2021, kojim su planirane aktivnosti na implementaciji preporuka tokom prvog i drugog kvartala 2022. godine.

Tradicionalna sopstvena sredstva

U oblasti tradicionalnih sopstvenih sredstava (TSS), Akcionim planom definisani su ciljevi koji se odnosi na uspostavljanje Informacionog sistema (IS) i procedura za vođenje računa A (regularni računi) i B (odvojeni računi), pripremu službe za uspostavljanje sistema izvještavanja u vezi sa tradicionalnim sopstvenim sredstvima koja se prikupljaju na osnovu rezultata otkrivenih slučajeva prevara i nepravilnosti, usklađivanje Uredbe o sprovođenju carinskog zakona Crne Gore sa Uredbom EU sa posebnim osvrtom na usklađenost otpisa carinskog duga, kao i usklađivanje carinskog zakona sa pravnom tekovinom EU.

Cilj: Uspostavljanje informacionog sistema i procedura za vođenje računa A i B

U prethodnom periodu realizovane su aktivnosti koje se odnose na:

- Proučavanje propisa i zahtjeva EU koji se odnose na računovodstveni sistem tradicionalnih sopstvenih sredstava
- Analizu pravila računovodstva sistema Tradicionalnih sopstvenih sredstava na osnovu A i B računa, u skladu sa iskustvima stečenim iz radnih posjeta u zemljama članicama EU
- Definisane i označavanje prihoda koji će se svrstati na posebnim A i B računima, shodno tome da li su potraživanja plaćena, neplaćena, obezbijeđena, neobezbijeđena ili osporavana kroz pripremljeni Prijedlog Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu podnošenja carinske deklaracije i drugih obrazaca koji se upotrebljavaju u carinskom postupku
- Vježbu simulacije vođenja A i B računa

Tokom izvještajnog perioda predviđene su aktivnosti za donošenje Uputstva za primjenu Tradicionalnih sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori kojim bi bili precizirani izvori, računi, nastanak potraživanja, rokovi za knjiženje, evidentiranje potraživanja, obrasci za izvještavanje za potrebe Uprave i izrada specifikacije funkcionalnih zahtjeva za uvođenje aplikacije vođenja računa A i B, sistem izvještavanja i nadogradnju postojeće aplikacije.

U cilju realizacije predviđenih aktivnosti, nastavljena je dalja analiza računovodstvenih pravila (A i B računa), te ostvaren napredak u označavanju i definisanju prihoda u skladu sa njegovom budućom klasifikacijom u račune A i B, na osnovu toga da li su potraživanja plaćena, neplaćena, obezbijeđena ili sporna. Organizovane su vježbe simulacije za A i B računovodstvo i prijavu uočenih slučajeva prevare i nepravilnosti. Prijavlivanje prevara u skladu sa zahtjevima baze podataka sopstvenih sredstava (OWNRES) unaprijeđeno je pripremom više prijava oduzete robe.

Realizacija preostalih aktivnosti definisane su kao sastavni dio projekta "Uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori", koji je podržan i odobren od strane delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori. Putem navedenog projekta predviđena je puna podrška upravljanju sopstvenim sredstvima EU u Crnoj Gori, kako bi se uspostavilo tačno izračunavanje, planiranje, plaćanje, kontrola i izvještavanje EU o sopstvenim sredstvima u skladu sa pravnom tekovinom EU. Realizacija navedenog projekta u skladu sa planiranom

dinamikom predviđeno je da otpočne u II kvartalu 2022. godine, u okviru čega će biti realizovane i naprijed navedene aktivnosti.

Cilj: Priprema službe za uspostavljanje sistema izvještavanja u vezi sa tradicionalnim sopstvenim sredstvima koja se prikupljaju na osnovu rezultata otkrivenih slučajeva prevara i nepravilnosti

U prethodnom periodu realizovane su aktivnosti koje se odnose na:

- Podnošenje simulacije Izvještaja s opisom otkrivenih slučajeva prevara i nepravilnosti koji uključuju tradicionalna sopstvena sredstva u iznosu većem od 10.000,00€
- Razvijanje Aplikacije za inspeksijski nadzor, koja obuhvata sveobuhvatnu analizu poslovnih procesa i rada carinskih kontrola u cilju pružanja detaljnih informacija za uspostavljanje i korišćenje informatičkog rješenja za proces upravljanja carinskim kontrolama

Sistemska aplikacija za izvještavanje (OWNRES) - izvještavanje o otkrivenim slučajevima nepravilnosti i prevara nije razvijena u okviru IT sistema Uprave, već će se podaci iz postojećih baza unositi u OWNRES web-aplikaciju. Tokom izvještajnog perioda prijavljivanje prevara u skladu sa zahtjevima baze podataka sopstvenih sredstava (OWNRES) unaprijedeno je pripremom više prijava oduzete robe.

Aktivnosti predviđene akcionim planom tokom izvještajnog perioda, a koje se odnose na:

- Razradu i utvrđivanje postupaka potrebnih za pripremu pravila o godišnjem izvještavanju o rezultatima Komisije shodno članu 17.5 Uredbe Vijeća 1150/2000
- Izradu izvještaja o utvrđenim obavezama u naknadnim kontrolama a za koje ne postoji osiguranje carinskog duga, te ih treba proknjiziti na račun B,

definisane su kao sastavni dio projekta "Uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori", koji je podržan i odobren od strane delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori. Putem navedenog projekta predviđena je puna podrška upravljanju sopstvenim sredstvima EU u Crnoj Gori, kako bi se uspostavilo tačno izračunavanje, planiranje, plaćanje, kontrola i izvještavanje EU o sopstvenim sredstvima u skladu sa pravnom tekovinom EU. Realizacija navedenog projekta u skladu sa planiranom dinamikom predviđeno je da otpočne u II kvartalu 2022. godine, u okviru čega će biti realizovane i naprijed navedene aktivnosti.

Cilj: Usklađivanje carinskog zakona sa pravnom tekovinom EU

U oblasti carinskih propisa, Vlada je 29. decembra 2021. godine utvrdila Predlog Carinskog zakona, i prosljedila Skupštini na usvajanje. Novim Carinskim zakonom Crne Gore kreirće se pravni osnov za carinska pravila i postupke na carinskom području Crne Gore koji su u potpunosti usklađeni sa evropskim. Takođe, novim Zakonom će biti unaprijeđena komunikacija između carinske službe i privrednih subjekata, koja će se obavljati elektronskim putem, što će svakako doprinijeti većoj pravnoj sigurnosti, pojednostavljenju, modernizaciji i racionalizaciji carinskih procedura u skladu sa savremenim potrebama. Za punu primjenu novog Carinskog zakona potrebno je razviti nove i nadograditi postojeće IT sisteme, što zahtjeva izvjesno vrijeme, te će se primjena odredbi koje regulišu upotrebu elektronskih sistema koji ne budu bili operativni, odložiti do njihovog uspostavljanja, što je praksa i u Evropskoj uniji.

Sopstvena sredstva po osnovu poreza na dodatu vrijednost

Cilj: Obračun prosječne ponderisane stope PDV-a i pozitivnih i negativnih naknada i izrada simulacije izvještaja o PDV –u

Od posebnog značaja u cilju adekvatnog obračuna sopstvenih sredstava EU je otpočinjanje realizacije projekta "Reforma poreske administracije"(RARP) u saradnji sa Svjetskom bankom, vrijednosti 18,8 mil.€ sa predviđenim trajanjem od 2018. do 2023. godine. Razvojni cilj projekta je da poboljša djelotvornost operativnih funkcija i smanji troškove poreskih obveznika pravnih lica prilikom poštovanja poreskih obaveza. Projekat podržava dugoročnu viziju Crne Gore, a to je poreska administracija sa modernizovanim poslovnim procesima zasnovanim na riziku koji doprinose efikasnoj naplati poreza i doprinosa za socijalno osiguranje iz svih izvora privredne djelatnosti.

Poboljšanje kapaciteta poreske administracije je prepoznato kao prioritetna aktivnost u periodu realizacije projekta, koja pored osnovnog cilja treba da doprinese i ostvarivanju cilja Crne Gore za pristupanje EU i ekonomsku integraciju države sa državama članicama EU.

Nakon perioda kašnjenja projekta, tokom misije Svjetske banke sagledan je neophodan slijed aktivnosti koje treba realizovati kako bi se unaprijedila oblast unaprijeđenja poreske administracije. Ohrabruju kontinuitet saradnje sa predstavnicima Svjetske banke i posvećenost realizaciji zacrtanih ciljeva, kao i aktivnosti na komponenti projekta RARP - Elektronska fiskalizacija, koje su pokazale da postoje kapaciteti u Upravi prihoda i carina koji mogu realizovati jedan izuzetno kompleksan projekat, što takođe opravdava odluku da se krene u realizaciju reforme poreske administracije.

Krajem 2021. godine pokrenut je tenderski postupak za BI/DWH – Sistem poslovne inteligencije u Upravi prihoda i carina i kako je navedeno u izvještaju Svjetske banke

završen je tenderski postupak, izabran Izvođač ovog sistema i očekuje se do kraja maja mjeseca 2022. godine početak realizacije ovog projekta. Razvoj platforme za poslovnu analitiku i skladište podataka će u značajnoj mjeri pomoći aktivnostima na bržoj reformi poreske administracije, što takođe doprinosi ostvarivanju ciljeva zacrtanih projektom RARP.

Dokument funkcionalne specifikacije Integrisanog IT sistema za upravljanje prihodima (IRMS) je unaprijeđen nakon poslednje misije Svjetske banke, pa je neophodno što je moguće prije unaprijediti postojeći informacioni sistem i pokrenuti tendersku proceduru za IRMS. Završen je FRD dokument (opis budućeg stanja poslovnih procesa koje treba da podrži novi integrisani IT sistem). U toku je završna faza kompletiranja potrebne dokumentacija za raspisivanje tendera za nabavku IRMS, čiji je sastavni dio FRD dokument.

Jedna od komponenti projekta je i uspostavljanje sistema elektronske fiskalizacije. Cilj uspostavljanja elektronske fiskalizacije je sveobuhvatnost evidencije prometa u prometu proizvoda i usluga, prilikom gotovinskog i bezgotovinskog plaćanja, smanjenje neformalne ekonomije i nelojalne konkurencije, bolja naplata prihoda, podizanje svijesti građana o važnosti uzimanja računa i povećanje poreske discipline. Sistem elektronske fiskalizacije je u primjeni od 01.01.2021. godine, kada je započela mogućnost fiskalizacije računa u realnom vremenu korišćenjem fiskalnog servisa, dok je obavezna fiskalizacija započela 01.06.2021. godine.

Ono što je dodatna prednost sistema elektronske fiskalizacije, pored sveobuhvatnosti svih vrsta plaćanja, je i sadržina računa koja je normirana da obuhvati sve stavke računa, tako da Uprava prihoda i carina raspolaže ogromnim i raznovrsnim setom podataka, koji će biti koristan pri boljoj naplati poreza, inspeksijskom nadzoru i analizi rizika. Posebno je ovim sistemom unaprijeđena i evidencija zaposlenih koji rade na izdavanju računa, radnog vremena njihovog rada, evidenciji poslovnih jedinica i elektronskih naplatnih mjesta i dr.

Promjena u načinu evidencije prometa ove vrste i ovolikog obima pokrenuće nove modele poslovanja i podstaći elektronsko poslovanje. Posebno će promjene biti evidentne u bezgotovinskom plaćanju, te nakon slanja podataka iz faktura elektronskim putem Upravi prihoda i carina, prirodan slijed je dostavljanje elektronskih računa kupcima, u skladu sa Zakonom o PDV-u i zakonima kojima se uređuje elektronsko poslovanje, a kasnije i priprema podataka za PDV prijave elektronskim putem.

Ono što predstoji u narednom periodu je nastavak aktivnosti na sveobuhvatnoj primjeni fiskalizacije, kako bi se efekat ovog načina evidencije prometa osjetio u suzbijanju sive ekonomije i efikasnijoj naplati poreza.

Poboljšanje kapaciteta poreske administracije će doprinijeti ostvarivanju cilja zemlje za pristupanje EU i ekonomsku integraciju sa državama članicama EU. Realizacijom projekta će se doprinijeti kvalitetnijem obračunu PDV-a, i u krajnjem stvoriti preduslovi za efikasnost u izradi izvještaja o simulaciji obračuna PDV-a, u skladu sa zahtjevima koji se

odnose na obračun tradicionalnih sopstvenih sredstava, koje se realizuje u saradnji sa Upravom za statistiku.

Usklađivanje propisa o porezu na dodatu vrijednost se vrši postepeno, a tokom 2021. godine izmjene Zakona o porezu na dodatu vrijednost su usvojene dva puta.

Na predlog Vlade (Ministarstva finansija i socijalnog staranja), Skupština Crne Gore je 27. maja 2021. godine donijela **Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o porezu na dodatu vrijednost** („Sl. list Crne Gore“, broj 59/21), kojim je propisano uvećanje nivoa oporezivog prometa kao uslova za registraciju za PDV, sa 18.000€ na 30.000€. Takođe, propisano je da se promet i uvoz jaja oporezuje po sniženoj stopi PDV-a od 7%. Pored navedenog, Zakon je propisao pravno-tehničko usklađivanje pojmova sadržanih u Zakonu o porezu na dodatu vrijednost sa pojmovima sadržanim u Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvenciji UN o pravima lica sa invaliditetom.

Na predlog grupe poslanika, Skupština Crne Gore je 29. decembra 2021. godine donijela **Zakon o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost** („Sl. list Crne Gore“, broj 146/21), kojim je propisano da se PDV obračunava i plaća po sniženoj stopi od 7% od prometa usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka, osim alkoholnih pića, gaziranih pića sa dodatkom šećera i kafe u objektima za pružanje ugostiteljskih usluga.

Shodno Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2021-2023, Ministarstvo finansija je u obavezi da u trećem kvartalu 2022. godine i trećem kvartalu 2023. godine predloži Vladi Crne Gore Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim će se ostvariti značajan napredak u cilju usklađivanja propisa sa direktivama Evropske unije.

Sopstvena sredstva po osnovu Bruto nacionalnog dohotka

Cilj: Usklađivanje Bruto domaći proizvod (BDP) – Bruto nacionalni dohodak (BND) podataka

U prethodnom periodu realizovane su aktivnosti koje se odnose na:

- Obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) za 2018. godinu
- Obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) za 2019. godinu

- **Obračun bruto nacionalnog dohotka (BND) za 2020. godinu**

Uprava za statistiku u oblasti statistike nacionalnih računa proizvodi dva najznačajnija makroekonomska agregata: bruto domaći proizvod (BDP) na godišnjem i kvartalnom nivou i bruto nacionalni dohodak (BND) u skladu sa ESA 2010 metodologijom. BDP se obračunava prema proizvodnoj i potrošnoj metodi u tekućim, stalnim cijenama i ulančanim mjerama obima, referentna godina 2010. Obračun BDP dijelom obuhvata

procjenu neobuhvaćene ekonomije za legalne aktivnosti (podizvještavanje) kao i nelegalne aktivnosti. Metodologija koja se koristi za procjenu nelegalne ekonomije zasniva se na Priručniku Eurostata za IEA (Handbook related to the compilation of statistics on illegal economic activities). Procjene NOE (Non-observed economy) su uključene u BDP i nijesu odvojeno predstavljene. Uprava za statistiku u septembru 2021. godine objavila je BDP Crne Gore za 2020. godinu u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

U 2021. godini objavljeni su i podaci QBDP prema proizvodnoj metodi na nivou A10 djelatnosti za vremensku seriju 1q2010-3q2021 u tekućim cijenama i 1q2011-3q2021 u stalnim cijenama. Takođe, unapređenje je postignuto i objavom sezonski prilagođenih podataka QBDP prema potrošnoj metodi za vremensku seriju 1q2006-3q2021, tekuće cijene kao i obračunu ulančanih podataka obima na kvartalnom nivou, referentna godina 2010., prema proizvodnoj i potrošnoj metodi. Svi podaci su publikovani na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku i dostavljeni Eurostat-u sa oznakom: slobodni za publikovanje.

Uprava za statistiku u septembru 2021. godine objavila je BND Crne Gore za 2020. godinu u skladu sa ESA 2010 metodologijom, što ukazuje da je raspoloživa vremenska serija BND-a za period 2010 – 2020. godine, kao i podatke o BDP-u za IV kvartal 2021. godine, u martu 2022. godine. BND je mjera dohotka koji počiva na podacima bruto domaćeg proizvoda i na podacima platnog bilansa.

Uz podršku IPA projekata radi se na definisanju izvora i metoda za obračun BDP prema prihodnom metodu. U cilju proširenja vremenske serije eksperimentalnih podataka o broju zaposlenih i naknadama zaposlenih 2013-2019. godine prema ESA 2010 metodologiji, pripremljeni su i podaci za 2020. godinu i dostavljeni Eurostat-u u septembru 2021. godine.

Uz podršku IPA 2017 višekorisničkog projekta nastavljen je rad na razvoju integrisanog sistema za proizvodnju tabela ponude i upotrebe i unapređenju balansiranja eksperimentalnih tabela za 2015. i 2016. godinu. Uz ekspertsku podršku primijenjena je tehnika za transfer tabela ponude i upotrebe u tabele input-output, i test je urađen sa podacima za 2015. godinu.

Svi navedeni podaci statistike nacionalnih računa dostavljeni su Eurostat-u putem EDAMIS (Electronic Data files Administration and Management Information System) programa za transmisiju podataka.

Uprava za statistiku, uz podršku IPA projekata, kontinuirano ulaže značajan napor uz ograničene kapacitete u radu na daljoj harmonizaciji sa ESA 2010 metodologijom i proizvodnji inputa za popunjavanje većeg broja varijabli u okviru tabela definisanih mjerilima za zatvaranje.

Administrativni kapaciteti

Kako bi se uspostavila što bolja institucionalna organizacija i snažna međuresorna saradnja između svih institucija i organa uključenih u primjenu sistema sopstvenih sredstava, saradnja će se kontinuirano sprovoditi kroz aktivnosti radne grupe i ekspertsku podršku.

Naime, nakon pripreme i odobrenog „Twining light“ projekta u vrijednosti 225.000,00€, po raspisanom tenderu koji je okončan u decembru 2021. godine nije bilo prijavljenih ponuda, što je znatno usporilo realizaciju aktivnosti predviđenih Akcionim planom. Nakon toga otpočeta je saradnja sa predstavnicima delegacije EU u Crnoj Gori i od strane delegacije dobijena podrška za uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava kroz „Framework contract“ koji sa odabranim ponuđačem ugovara delegacije Evropske Unije.

Nakon sprovedene tenderske procedure i odabira najpovoljnije ponude očekuje se da će projekat otpočeti u drugom kvartalu 2022. godine, sa rokom trajanja 8 mjeseci. Cilj projekta odnosi se na podršku Crnoj Gori u uspostavljanju efikasne strukture u koordinaciji i uspostavljanju sopstvenim sredstvima EU u skladu sa pravnom tekovinom EU i zahtjevima iz pregovaračkog poglavlja 33. Fokus projekta će biti na daljem usklađivanju institucionalnog okvira i pravnih propisa sa zahtjevima EU, istovremeno osiguravajući administrativne kapacitete za sopstvena sredstva u Crnoj Gori. Preciznije, doprinijeće se uspostavljanju odgovarajućih mehanizama korekcije, preciznih pravila i propisa o sopstvenim sredstvima, prikupljanju i raspoloživosti tradicionalnih sopstvenih resursa, plaćanju resursa, zasnovanih na PDV-u i BND-u, kao i uspostavljanju koordinacione strukture i izvještavanja.

Unaprijeđenje u ovoj oblasti je planirano kroz paralelni razvoj tri komponente.

- Prva komponenta odnosi se na razvoj kapaciteta u svim institucijama nosiocima aktivnosti za uspostavljanje sistema sopstvenih sredstava EU u Crnoj Gori, što se ogleda u jačanju administrativnih kapaciteta za pravilno planiranje, koordinaciju i obračun sopstvenih sredstava, kao i razmjenu iskustava sa državama članicama EU u oblasti sopstvenih sredstava.
- Druga komponenta obuhvata uspostavljanje procedura i jačanje institucionalnog okvira, što se ogleda u uspostavljanju procedura za otvaranje računa, procedura upravljanja, procedura u razvijanju sistema izvještavanja, kao i smjernice i metodologiju za obračun sopstvenih sredstava po vrstama.
- Treća komponenta obuhvata usklađivanje zakonodavstva u oblasti sopstvenih sredstava koje se ogleda u analizi postojećeg zakonodavstva u dijelu prepoznavanja prostora i davanje preporuka za unaprijeđenje zakonodavnog okvira.

Svaki od rezultata je dodatno proširen podrezultatima neophodnim za postizanje ciljeva ovog projekta, a ispod svakog podrezultata jasno su definisane aktivnosti.